

ŞUBAT 2014 ●

ADANA'DAKİ SURIYELİLER RAPORU

HAZIRLAYANLAR

ORHAN KEMAL KOCABAŞ (Şube Sekreteri)

METİN ÖZEL (Şube Başkan Yardımcısı)

KATKIDA BULUNANLAR • KARAMURAT BARBAROS • HABİB ZERAYAK

YRD. DOÇ. DR. ERKAN AKTAŞ • FATİH YILDIZ • NESRİN KANIK • CEVAT YILDIZ

MAZLUMDER

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA
DERNEĞİ ADANA ŞUBESİ

Karasoku Mah. Kızılay Caddesi Kızılay İş Merkezi No:23 Kat:4
(Büyük Postane Karşısı) Seyhan/ADANA Tel: 0322 351 42 42

mail: mazlumderadana@outlook.com | www.adana.mazlumder.org

ÖZET

Savaş nedeniyle ülkemize sığınmak zorunda kalan Suriyelilerin durumu bir sorun yumağı gibi karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunu çözmek için atılan adımlar ya yanlış atılıyor ya da bu adımlar yetersiz kalıyor. Soruna net bir teşhisin konulmadığını veya konulan geçici teşhislerin sorunu çözmekte yetersiz kaldığını söyleyebiliriz.

Buraya göç eden insanlara öncelikle kendilerini güvende hissedebilecekleri bir barınma ortamı sağlanmalıdır. Kendilerine güvende hissedersen hem topluma güvenleri artar hem de topluma adapte olmaları kolaylaşır. Yerleşik hayata geçirilen insanlara kendilerinin geçimini sağlayacak iş olanakları temin edilmelidir.

Şehrimize göç edip de kayıt altına alınmayan Suriyelilerin sağlıkta, eğitimde ve iş hayatında birtakım sıkıntılarla karşılaştıklarını görmekteyiz. Bu sıkıntıların azaltılması için kayıt dışı olan Suriyelilerin kayıt altına alınması gerekir.

Çeşitli kurumlara gitmek zorunda kalan Suriyelilerin kendilerini tam olarak ifade

edemediklerini görmekteyiz. Bu sorunun çözümü için devlet kurumlarında bunlara yardımcı olacak tercümanların bulundurulması gerekir. Eğitimde aksamaların yaşanmaması için Suriyeli çocukların okullarda akranlarıyla kaynaşarak eğitimlerine devamları sağlanmalıdır.

Suriyelilerin Adana'ya gelmesiyle birlikte zaten bir sorun olan işsizlik daha da artmaya başlamıştır. İşsizlik sorunu daha az olan illere devlet yetkililerinin yönlendirme yapması gerekir.

Buraya göç eden Suriyelilerin uzun bir süre burada kalacakları hesaba katılarak topluma adapte olmaları için eğitimden başlanarak Türkçe öğrenmelerini sağlamak gerekir. Halk eğitimleri bünyesinde Türkçe kursların düzenlenmesi gerekir.

Adana Sarıçam Kampı sorunsuz görünse de uzun vadede gerekli önlemler alınamazsa burada kalanların ülkemize adapte olmalarında istenmeyen durumlarla karşılaşılabilir.

GİRİŞ

Bu rapor Mart 2011'de Suriye'de başlayan ve halen devam etmekte olan kriz nedeniyle yaşanan ve ülkemize sığınmak zorunda kalan Suriyelilerin -devlet yetkililerin tabiriyle misafirlerin- durumlarını, yaşadıkları sıkıntıları, devletle ve halkla ilişkilerinde ortaya çıkan sorunları ve bu sorunlara çözüm önerilerini konu almaktadır. Ayrıca bu rapor mağdur Suriyelilerin durumlarının iyileştirilmesine yönelik faaliyetlere katkı sağlama amacıyla da hazırlanmıştır.

Suriye'de yaklaşık üç yıl önce başlayan hak talepleri, Suriye devleti tarafından bastırılmaya çalışılmış, protestolara sert ve kanlı müdahaleler yapılmıştır. Karşılıklı silahlar kullanılarak Suriye'de iç savaşın fitili ateşlenmiş, muhaliflerle devlet güçleri arasındaki savaşta iki ateş arasında kalan Suriyeliler komşu ülkelere sığınmak zorunda kalmışlardır. Üç yıldır bu göç dalgası çatışmaların şiddetlenmesi ve savaşın uzaması nedeniyle artarak devam etmektedir.

Bugün için Türkiye'ye ne kadar Suriyelinin girdiği kesin olarak bilinmemekle beraber yedi yüz bin ¹ olarak tahmin edilmektedir. Ülkemizin Suriye ile olan uzun sınırı giriş çıkışların kontrol edilmesine imkân tanımamakta, kayıt altına alınmadan (Resmi kapılardan, pasaport, kimlik vs. evraklarla giriş yapmayanlar kast edilmektedir.) giren insanların sayısı sadece tahmin edilebilmektedir. Devletimiz gelenleri savaş sonrası ülkelere geri döneceklerini hesap ederek misafir olarak tanımlamakta, yürürlükteki yasalar gereği gelenlere "Mülteci" veya "sığınmacı" sıfatı vermemektedir. Belki bu

yüzden devlet ülkenin güney illerine yayılan ve sayıları 21'i bulan kamplarda yaşam koşullarına önem vermektedir.

Adana MAZLUMDER olarak son bir yılda yoğun olarak, gerek resmi gerek gayr-ı resmi yollarla şehrimize gelen Suriyelilerin durumuyla ilgili yaşanan mağduriyetler ve bunların kente etkisi ile ilgili bir araştırma yapılması gerektiğine inanarak çalışmaya başladık. Bu amaçla öncelikli olarak Adana Sarıçam'da açılan kamp ile ilgili yetkililerle görüşülmüş, daha sonra kamp dışında yaşayan ve serbest ikamet edenlerin durumları araştırılmış, bu insanların sıkıntıları hakkında devlet görevlileriyle görüşülmüş, ayrıca Suriyelilere yardım elini uzatan kişi ve kurumlardan bilgiler alınmıştır. Yaptığımız bu çalışma özellikle serbest ikamet eden, şahsi çabalarıyla barınmaya çalışan ve şu an kiş şartlarında zorlukları artan misafirlerin durumuna dikkat çekerek devlet yetkililerine ve STK' lere düşen sorumlulukları hatırlatmak, yapılan yanlışlara dikkat çekmek, eksikleri tespit etmek ve yardım faaliyetlerine olan ihtiyacı ortaya koyma amacını da taşımaktadır. Ayrıca savaşın şiddetlenerek devam etmesi, kısa ve orta vadede ortada bir çözümün görünmemesi nedeniyle gelen Suriyelilerin gelecek beklentileri ve bu durumun kente (ülkemize) etkileri üzerinde de durulmuş, gelenlerin ülkeye adaptasyonu ve mukimlerle ilişkileri üzerinde durulmuştur. Adana'nın etnik yapısı ve kent sosyolojisi açısından şehrimize giren şimdilik 70.000 olduğu iddia edilen bu göç dalgasının ilerde ne tür sorunlar çıkarabileceği üzerinde durulması gereken bir husus olduğuna dikkat çekerek, bu konuda ilgililerin, üniversitenin, yerel ve merkezi idarelerin derinlikli araştırmalar yapması gerektiğini belirtmek isteriz.

Bu çalışmada bizlere yardımcı olan başta ADYAR, DOSTELLER, ALFABE, ÜLFET, KIZILAY

yardım dernekleri yetkililerine, ayrıca tek başına bir dernek gibi çalışan ve Adana'da Suriyelilerin adeta eli ayağı olan, yüzlerce ailenin barınmasına vesile olan, gelen yaralıların tedavileri ve yakınlarıyla ilgilenen ayrıca yüzlerce cenazenin Suriye'ye gitmesini sağlayan Mehmet Köktaş'a teşekkürü bir borç biliriz. Sahada olan ve bu insanlara el uzatan, dertleriyle dertlenen daha pek çok duyarlı kurum ve kişilerin varlığı şehrimizde eşine az rastlanan bir dayanışmayı gerçekleştirmiştir. Ayrıca Adana Sarıçam'da kurulan kampı organize eden AFAD sorumlularının duyarlılığı, çözüm odaklı çalışmaları takdiri hak etmektedir.

Hazırladığımız bu raporda yukarıda adı geçen STK'lerin yanı sıra özellikle kamp dışında 150 kadar mülteci ile görüşülmüş, ayrıca yine bu konuyla ilgili başka illerde hazırlanmış değişik kurumların raporları incelenmiştir. İstanbul MAZLUMDER, Gaziantep Kent Konseyinin hazırladığı kendi illeriyle ilgili raporlar yanı sıra İHH'nin 2011-2012 yıllarını kapsayan Suriyeliler raporu bu kapsamda zikredilebilir.

Hazırladığımız raporu öncelikli olarak kamp ve asıl sorunu olan serbest ikamet edenler olarak iki ana başlıkta topladık.

ADANA SARIÇAM KAMPININ SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Adana Sarıçam Kampı Valiliğe bağlı AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) yetkilileri tarafından organize ediliyor. Bir Vali Yardımcısı sorumluluğunda ve ona bağlı olarak çalışan kurumun Adana'da özellikle Suriyeliler konusunda daha aktif çalışma yapabilmesi için, sınıra yakın illerde olduğu gibi bir AFAD

Koordinasyon Merkezinin acilen kurulması gerekiyor.

Yaklaşık 12.000 Suriyelinin kaldığı Adana Sarıçam Kampı en yakın yerleşimden yaklaşık 3-4 km uzaklıkta, çadır kent görünümünde 500 dönümlük bir yerleşim yeri olarak hazırlanmış. Kampın yeri özellikle güney mahallelerinden uzak olması (nedeniyle) isabetli olmuş. Adana Sarıçam Kampı Suriyeliler için hazırlanmış diğer kamplardan daha geç bir dönemde inşa edildiğinden, önceki kamp tecrübelerinden olsa gerek iyi organize olmuş bir yapısı var. Kamp yerleşimi edindiğimiz bilgilere göre mahalleler şeklinde idari bölümlere ayrılmış (15 mahalle var), muhtar denilen bir erkek ve bir bayan sorumlu seçilmiş, bunlarla yapılan periyodik toplantılarla sorunlar AFAD yetkililerine ulaştırılarak çözümler bulunuyor. Her mahallede mescitler var. Diyanet yetkilileriyle işbirliği yapılarak din hizmeti verilmekte. Her aileye bir çadır tahsis edilmiş, çadırlarda 6-7 kişi kalıyor. Tuvalet banyo gibi ihtiyaçlar ortak kullanım alanlarından karşılanıyor. Kamp içerisinde kurulan bir market var (Market ihale ile kurulmuş.) gıda ve diğer ihtiyaçlar buradan yapılan alışverişle karşılanıyor. Kendi yemeklerini çadırlarında, dağıtılan ocaklarda yapıyorlar. Yemek dağıtmaktan daha ekonomik ve israfı önlediği için bu yöntem kamp yetkilileri tarafında bulunmuş ve diğer illere de örnek olmuş. Markette harcanan para ise kampta kalanlara her bir ferde 100TL (Yaklaşık bu paranın 80 TL'sini BM Gıda Komisyonu, 20 TL'sini AFAD karşılamakta) olarak aylık ödenmekte, daha doğrusu verilen karta yüklenmekte. Bu durumda 6-7 kişilik bir aileye ayda 600-700 TL harcama hakkı verilmekte. Kalabalık ailelerin geçim sıkıntısı yok diyebiliriz. KIZILAY yetkilileri insan onurunu düşünerek bu kart sisteminin düşünüldüğünü (oluşturulduğunu) özellikle belirtiyorlar. Çadırların kış şartlarında ısınma problemi pek bulunmamakla beraber, yazın sıcak

daha fazla rahatsız etmekte kamp sakinlerini.

Küçük bir kasaba görünümündeki kampta zaman zaman sorunlar yaşansa da genel olarak sorun yok. Fakat işleyişte sorun olmasa da çadır yaşamı kendi içinde zorlukları barındırmakta. Mahremiyete önem veren, inançları gereği gerek ortak kullanım alanlarında, gerekse çadır içinde yaşam zor olmakta. Kendi ülkelerinde mutlaka daha iyi şartlarda yaşayan bu insanların kamp yaşamına adaptasyonları, farklı bir sosyal yaşam ve kültür içinde bazı alışkanlıkları edinmeleri de zorluktan bazıları. Fakat tüm zorluklara rağmen kampta yaşam sakin, olaysız geçiyor. Diğer ülkelere sığınan kendi vatandaşlarının durumunu takip ettiklerinden -Lübnan'daki kamplarda açıklıktan ölenlerin olduğunu kendileri söylüyorlar- durumlarının iyi olduğunu itiraf ediyorlar. Aynı zamanda farklı yollarla Adana'ya gelen ve serbest ikamet eden çoğu vatandaşlarından daha iyi şartlarda kaldıklarını söyleyebiliriz.

Kampta Eğitim ve Sağlık Hizmetleri

Kampta 1 - 12 sınıflar arası her kademede eğitim verilmekte. Öğrenime devam eden 3800 öğrenci ve bunlara eğitim veren 115 öğretmen bulunmakta. Eğitim Suriye müfredatı uygulanarak yapılmakta. Ders kitapları Lübnan'dan getirilmekle beraber materyal sorunu yine de bulunmakta. İl Milli Eğitim Müdürlüğü burada açtığı koordinasyon merkezi ile yapılan eğitimi organize etmekte. Kampta kalan ve serbest ikamet eden Suriyeliler için Yüksek Öğretim imkânları bulunmakla beraber bunlar ülkemizde bulunan her yabancı öğrenci için olan imkânlardan farklı değil. Yüksek öğrenim için yapılan Yabancı Öğrenci Sınavında başarılı olanlar üniversiteye yerleşebilecek. Suriyelilerin

bu sınava girmeleri için de 3 kurdan oluşan TÖMER (Türkçe Öğretim Merkezi)'in açtığı Türkçe kursunu başarı ile bitirmeleri gerekiyor. Ayrıca kampta Halk Eğitim kursları da açılmakta. Sosyal amaçlı geziler, turlar da yapılmakta. İsteyen bu imkânlardan faydalanıyor. Spor yapılması için çadırlar kurulmuş. Futbol, basketbol, masa tenisi gibi spor yapılacak yerler mevcut.

Kampta sağlık hizmetleri de yeterli. Kampta sağlık ocağı, bazı poliklinikler mevcut. İki ambulans bulunmakta. Kampta düzenli sağlık taramaları yapılmakta. Ülkemizde tehdit olmaktan çıkmış ama Suriyelilerde risk düzeyinde bulunan çocuk felci, kızamık gibi hastalıklar için sadece kampta değil il ve bölge genelinde önlemler Sağlık Bakanlığınca alınmakta. Yaklaşık günde 200 hasta Numune Hastanesine sevk edilmekte. Öğrendiğimiz kadarıyla sağlık harcamalarını AFAD yapmakta. İlaçların bir kısmı normal vatandaşlarda olduğu gibi devlet tarafından ödenmediğinden bu tip ilaçların temininde bazı zorluklar yaşanabiliyor. Özellikle çocukların ihtiyacı olan (0-2, 2-7, 7-15 yaş guruplarında) her türden malzemelere ihtiyaç bulunmakta.

Kamp yetkililerinin ifadesiyle Sarıçam kampı, mevcut kamplar içinde en sorunsuz olanı. Fakat ulaşım imkânı kısıtlı. Büyükşehir otobüs hatlarının uzatılması bu sorunu çözebilir. Kamp dışına çıkışlara 15 günlük olmak kaydıyla izin veriliyor. Bu sürelerde gününbirlik işlerde çalışanlar olabiliyor. Fakat Suriyelilerin çalışma şartları ve buna bağlı sorunlar -ilerde bu konuya değineceğiz-ciddi boyutlarda bulunmakta. Ayrıca kampta kalanlar sınırdan seçilerek getirilmekte. Şu an kampın kapasitesi tamamen dolmuş durumda ve kampta sınırdan pasaport veya resmi evrakla gelenlerin dışında kimsenin kalmasına izin verilmemektedir. Adana'ya gelen ve serbest ikamet edenler zor şartlarda yaşamalarına rağmen kampa müracaatları

alınmamakta.

Kampa bağışlar KIZILAY üzerinden yapılmakta. KIZILAY şimdiye kadar 16 000 battaniye ve her çadıra bir Ocak dağıtmış. KIZILAY yapılan yardımları kampın kuruluşundan itibaren organize etmiş. Tüm çadırlar ve çadır içi malzemeler KIZILAY'a ait. Malzeme yardımları sürekli olarak yapılmakta, eksikler KIZILAY tarafından tamamlanmakta. Yine ulusal veya uluslararası yardımlar KIZILAY üzerinden yapılmakta. Birleşmiş Milletler'e bağlı yetkililer kampta sürekli bulunmakta ve kendileri tarafından yapılan yardımların dağıtımını denetlemekte.

Kamp AFAD yetkililerince yönetilmekte. Ayrıca 300-400 Türk personelle hizmet verilmekte, tercümanlardan, temizlik görevlilerine varana kadar çeşitli hizmetler için personel istihdam edilmektedir. Geçici süreliğine hizmet etmek amacıyla kurulan kampın, savaşın uzaması durumunda, misafirlerin bu şartlarda kalmalarının ne kadar mümkün olacağı meselesi belirsiz görünmekte. Bizim gözlemlerimize göre yaklaşık 12 000 nüfusun bu şartlarda yıllarca sürecek yaşamı, atıl bir nüfus oluşturacak. Üretimden uzak, sürekli tüketen bir nüfus elbette büyüyecek pek çok sorunu da beraberinde getirecektir. Atıl bir şekilde yaşam sıkıntıya neden olmakta, mevcut açılan kursların yanı sıra üretime dönük bazı faaliyetler bulup, işin içine çalışabilir kitleyi çekmek gerekmektedir. Kampta doğan bebeklerin sayısı nerdeyse binleri bulmuş durumdayken, bu nüfusun ülkemize adaptasyonu sağlanması yönünde bir çaba görülmemektedir. Tel örgülerle çevrili, yerleşim yerlerinden uzak, tecrit hissi bırakan yerleşimler nihai olarak insan onuruna yakışmayan yerlerdir.

SERBEST İKAMET EDEN SURİYELİLER

İkamet Sorunu

Adana'ya son birkaç yılda sayıları on binleri bulan Suriyeli girmiş bulunuyor. Bu nüfus Adana'nın hemen her mahallesine neredeyse dağılmış olmakla beraber, büyük bir çoğunluğu şehrin güney mahallelerine yerleşmiş durumda. Şehrin kuzey mahallelerinde ekonomik durumu iyi olan Suriyeliler kalmakta iken, güneyde Dağlıoğlu, Gülbahçesi, Dumlupınar, Şakirpaşa, Meydan, Gülpınar, 19 Mayıs, Sinanpaşa gibi kiraların düşük olduğu mahallelerde her şeylerini bırakıp kaçarak gelen ve canlarını zor kurtarabilenler kalmakta.

Tespit ettiğimiz kadarıyla Suriyelilerin çoğu şehrimize kaçak yollarla gelmiştir. Bunlar ülkemize de pasaport, kimlik vs. herhangi bir resmi evrak olmadan sınır kapısını kullanmadan girmektedir. Yukarda değindiğimiz gibi ülkemizin uzun sınırı bu tip geçişlere imkân tanırken, bu şekilde girişlere çeşitli nedenlerle göz de yumulmaktadır. Ayrıca bu insanların bir kısmı özellikle resmi yollarla giriş yapmak istememektedir. Resmi giriş yapmamaları gelenlerin kayıt altına alınmamasına, bu da sağlıktan eğitime birçok sorunla karşılaşmalarına sebep olmaktadır. Bu konuda zamanında tedbirler alınmadığından ipin ucu kaçmış durumda ve ülkemizdeki Suriyelilerin sayısı sadece tahmin edilebilmektedir. Bu manada Adana'ya gelen Suriyelilerin sayısı da bilinmemekte, 70 000'e varan rakamlar telaffuz edilmektedir. Kaçak yollarla gelen Suriyelilerin neden kayıt altına girmek istemedikleri de ayrı bir konudur. Gördüğümüz kadarıyla güvenlik kaygıları bu kişileri bu yola itmekte, kendi ülkelerinde geçmişte yaşadıkları baskı, tedhiş ve gizli servislerin saldırdığı korku halen psikolojilerini

etkilemekte, çevreye karşı bir güvenlik endişeleri bulunmaktadır. Suriye istihbarat örgütü Muharebat'tan buralarda bile korkmaktadırlar. Halen devam eden savaş ortamı da mutlaka yeni hasımlıklar ortaya çıkarmış, ayrıca etnik ve mezhepsel farklılıklar da bu insanların kendi içlerine çekilmelerine sebep olmuştur.

Yine tespit ettiğimiz kadarıyla kaçak gelerek şehrimize yerleşen ve kayıt altına girmek istemeyenler için hayat çok zor olmaktadır. Bu durumda olanlar sağlık hizmetlerinden faydalanamamakta, çocuklarını okula gönderememektedir. Bu insanların kayıt altına alınmaları Emniyet Yabancılar Şubesinden oturdukları mahallelerde oturma izni almaları ile mümkün olmakta, bu durumda da, var olan kanunlara göre normal herhangi bir ülke vatandaşına uygulanan prosedürler devreye girmektedir. Fert başına istenen yıllık 210 TL zor şartlarda şehre gelen Suriyeliler için problem olabilmektedir. Gördüğümüz kadarıyla bu durum da Suriyelilerin kayıt dışı kalmasına sebep olabilmektedir. Bu meselenin zor durumdaki Suriyeliler için yapılacak bir istisna düzenlemesiyle halledilebileceği kanısındayız. Bu konuda Suriyelilerin adım atmasında bir diğer engel de dil sorunu olmakta. Yerleşiklere bu konuda nasıl bir yol takip etmeleri gerektiği, nerelere gidecekleri izah edilmelidir. Fakat dağınık gelen bu insanlara ulaşmada sorunlar olduğu gibi dil bilmediklerinden iletişim problemleri de yaşanmaktadır. Hâlbuki Yabancılar şubesinden alacakları geçici kimlik ile eğitim, sağlık hizmeti yanı sıra Sosyal Yardım Vakfından yardım almaya kadar pek çok devlet imkânlarından faydalanma şansları olacaktır. Kaçak yollarla şehre giren Suriyelilerin kayıt altına alınması için muhtarların devrede olduğu bir sistemi valilik organize etmelidir.

Kaçak veya normal yollarla şehrimize gelen ve az

evvel saydığımız bölgelere yerleşen Suriyeliler sadece canlarını getirebildiklerinden bomboş, eşyasız evlerde kalmak durumundadırlar. Gördüğümüz kadarıyla halının, kartonun üstünde yatan yüzlerce aile bulunmaktadır. Her türlü ev eşyasına acil ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu insanların imdadına ilk anda komşuları ve STK ler koşmakta, yardımcı olmaktadır. Barınma sorunları çözülsün de eşya eksiklikleri ve özellikle kış şartlarında soba, battaniye ihtiyaçları giderilmeyi beklemektedir. Bunun yanı sıra dış mahallelerde çadırda yaşayanlara da rastlanmaktadır.

Adana'da faaliyet gösteren yardım dernekleri bu soruna ilk andan itibaren el atmalarına rağmen gelen nüfusun çokluğu ve kısıtlı imkânları nedeniyle yetersiz kalmaktadır. Bu durumda devletin birimlerinin, yerel yönetimlerin devreye girmesi beklenirken özellikle belediyeler hiç ortada gözükmemektedir. Bu kadar nüfus kendi beldelerine girmemiş gibi olaya bigâne kalmakta, çözüm üretmemektedirler. Adana'da bu konuda takdire değer çalışmalar yapan sivil yardım derneklerinden DOSTELLER şimdiye kadar 1200 aileye ulaştıklarını, ilk önce acil yardımlarda bulduklarını, şu anda da yerleşke kriterlerini uyguladıklarını söylemektedir. Adana'da 10 000 ailenin kaldığı tahmin edildiğinden yardım faaliyetlerinin artırılması gerektiğini belirten dernek yetkilileri, bu işleri sağlıklı yürütmek için 2 tercüman istihdam etmektedirler. Yine Adana'da ADYAR, ÜLFET,

ALFABE, gibi dernekler acil gıda yardımlarında bulunarak, yardım kampanyaları düzenleyerek dayanışma örnekleri sergilemektedir. Bu konuda ortada görülmeyen Büyükşehir Belediyesi ise organizasyon yapan derneklerin yardım çadrlarına müdahale edebilmektedir. ADYAR ve diğer dernekler ortaklaşa düzenledikleri kampanyalarla kullanılmış da olsa ev eşyaları toplamaktadırlar. Tek başına bir dernek gibi çalışan yardımsever Mehmet Köktaş ulaştığı aile sayısının 1000 olduğunu söylemekte, Adana'da sadece kullanılmış eşya toplayacak derneklerin kurulmasına şu anda ihtiyaç olduğunu söylemektedir. Ülkelerindeki savaşta yaralanan, ülkemize sığınan ve hastanelerde tedavileri yapılan bu insanlara el uzatmakta, parçalanmış aileleri bir araya getirmeye çalışmaktadır. Adana'da örnek dayanışma gösteren bu gibi kişi ve derneklerin ortak sıkıntısı bu insanlara olan duyarsızlıktır. Özellikle yerel yönetimlerin ve devlet kurumlarının ilgisizliği göze çarpmaktadır. Yardım dernekleri yaptıkları yardımların devletin yaptığının sanılmasından da rahatsızlar. Suriyelilerden bir kısmı yapılan yardımları istismar etmekte, dernek çalışanlarının sabrını zorlamaktalar. Tüm bunlara rağmen sorumluluk sahibi olan bu insanların yaptıkları yardımları adil bir şekilde yapmaya devam etmeleri ve sabırları takdiri hak etmektedir.

Çalışma ve İş Şartları

Yerleşik hale gelen Suriyeli misafirlerin yardımlarla geçinebilmeleri mümkün olmadığından çalışmaları bulmaları gerekmekte, mesleklerine, iş imkânlarına, güçlerine göre bulabildikleri işlerde çalışmaktadırlar. Bu durum da pek çok sorunu beraberinde getirmektedir. Acil iş ihtiyaçları çoğu zaman istismar edilmekte, düşük ücretle, sigortasız çalışmaktadırlar. Türk vatandaşların çalışma imkânlarını da etkileyen bu durum işverenlerin keyfi davranmalarına

sebepl olmakta, zamanında ücretleri ödenmeyebilmektedir. Genelde tekstil ve tarım sektöründe çalışmakla beraber, belirli meslekleri olanlar bu alanlarda iş bulabilmektedirler. Adanalılar için örneğin klimalarını tamire gelen serviste çalışan Suriyeli görmek şaşırtıcı olmamaktadır. Tarım sektöründe iş yaptırmak için elci tutan bir çiftçi bizlere, elciye anlaşma gereği parayı ödediğini, fakat elcinin Suriyelilere hak ettikleri ücretleri ödemediğini söylemiştir. Düşük ücretle, sigortasız, ağır şartlarda Suriyeli çalıştıranlara karşı bir yaptırıma rastlamadık. Acil işe ve paraya ihtiyacı olan Suriyeliler de bu durumu sorun etmemektedirler zaten. Geçim sıkıntısından çarşıda, cami önlerinde dilenen Suriyelileri de sürekli görmekteyiz.

Çalışma ve iş konusunda bir sorun da Suriyelileri çalıştırmak isteyen ve işgücüne ihtiyacı olan işverenlerin resmi ve kayıt altında bunları çalıştıramamalarıdır. İş güvenliği ve yasalar nezdinde risk altına girmek istemeyen işyerleri, isteseler de Suriyeli çalıştıramamaktadır. Çalışma Bakanlığı yayınladığı bir genelgeyle iş adamlarının Suriyeli çalıştırmalarına imkân tanımalarına rağmen, gördüğümüz kadarıyla başvuru yapan bir işyeri olmamıştır.

Suriyelilerin bu şekilde çalışmaları Adana'nın çalışma hayatını etkilemektedir. Bu yüzden iş bulmakta güçlük çeken Adanalı çalışanlar, iş piyasasının bozulmasından şikâyet etmekte. Gerilim boyutunda olmasa da bu durum ileride soruna, cepheleşmeye dönüşebilecektir.

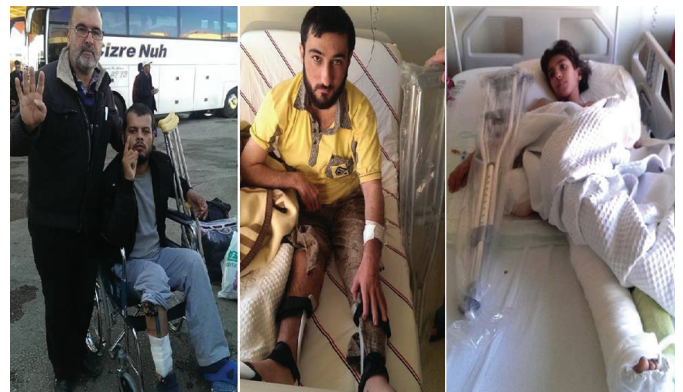
Çalışma ve Ticaret Bakanlığı, ticaret odaları ve meslek kuruluşlarının Suriyelilerin nitelikli ve niteliksiz iş gücünü değerlendirmek için ayrıca ticari faaliyet yapanların burada ticaretlerine devam edebilmelerini sağlamak için gerekli düzenlemeler yapması gerektiğini düşünüyoruz. Ayrıca bilindiği gibi Adana işsizlikte başı çeken

illerden olması nedeniyle kampın Adana için pek uygun olmadığını düşünmekteyiz. İşsizlik problemi daha az olan illere kampların kurulması gelen nüfusun istihdamı açısından önem kazandığı gibi, zaten iş imkanları kısıtlı Adana gibi illerde kamp kurulması toplumsal gerilimlere sebep olabilir. Bu konuda son olarak şu tespiti de yapabiliriz: Adana'ya gelir durumu alt ve orta gelir grubunda olan Suriyeli göçmenler gelmektedir. 90'lı yıllarda doğuda yaşanan çatışmalar nedeniyle Adana'ya gelen yoğun göçte de benzer bir durumla karşılaşan Adana, bu nüfusun daha şehre adaptasyonunu sağlamadan Suriyeli mültecilerin göçüyle karşılaşmıştır.

Sağlık Alanında Sorunlar

Birinci kademe sağlık hizmeti olan sağlık ocakları ve hastane hizmetlerinden kayıt dışı olanlar faydalanamamakta, oturma izni olan ve geçici Kimlik numarası olanlar da çeşitli engellerle karşılaşmaktadır. Normal işleyişte devlet kayıtlı olan Suriyelilerin hasta muayene ve ilaç ücretini üstlenmiş ve Sağlık Bakanlığının genelgeleriyle de sağlık kurumlarına gelen Suriyelilerin geri çevrilmemesi yönünde bilgilendirmeler yapmıştır. Fakat gördüğümüz kadarıyla güney mahallelerde yoğun olarak Suriyelilerin geldiği Sağlık Ocaklarında dil sorunu olduğundan iletişim problemi yaşanmakta, hasta, derdini doktora anlatamamaktadır. Bu durumda doktor, hastayı muayene edememekte veya gelişigüzel muayenelerle geçiştirmektedir. Kayıt dışı olanların işlemlerinin resmi bir kaydı da tutulmadığı gibi muayene olmayı başarırlarsa ilaçları satın alarak temin etmek zorunda kalmaktadır. Suriyeli hastaların yoğun olarak geldikleri Sağlık Ocaklarında tercüman bulundurulması veya dil bilen doktor ve hemşirelerin buralarda görevlendirilmesi gerekmektedir. Hastanelerde de benzer

sorunlarla karşılaşmakta, muayene edilmeden geri dönen Suriyeliler olabilmektedir. Özellikle yoğun sevk edilen Adana Numune Hastanesinde Suriyeliler için özel poliklinikler açılması dil bilen personelin veya tercümanların buralarda görevlendirilmesine acilen başlanması gerekmektedir. Buna benzer uygulamalar Hatay Reyhanlı'da, Kilis'te yapılmakta ve çok faydalı olmaktadır. Dil sorunu nedeniyle Sağlık Ocakları ve hastanelerde ciddi mağdur olan Suriyeli hastalarla defalarca karşılaştık. Bildiğimiz kadarıyla sadece Numune Hastanesinde bir tercüman bulunmakta, bu da yeterli olmamaktadır. Ayrıca hastanelerde kayıt dışı olanlara bakılmadığı yönünde de şikâyetler gelmektedir. Hastanın beyanının yeterli görülüp işlem yapılması, muayene olması en temel insan haklarından biridir. Maalesef bu kesime dönük ideolojik yaklaşımların olduğunu da görebilmekteyiz. Bu sorunların en çok yaşandığı hastane kamptan gelenlerin sevklerinin de yapıldığı Numune Hastanesi'dir. Hastane yönetiminin gerekli tedbirleri bir an önce alması gerekmektedir. Sağlık alanında bir diğer sorun da hastaneye ulaşım yönündedir. Dil bilmeyen, şehri tanımayan bu insanların hastaneye ulaşımını sağlayacak güney mahallelerinden hastanelere Belediye otobüslerinin ring servisleri sorunu giderebilir. Bir diğer sorun da Suriye'den yaralı veya hasta olarak gelenlerin taburcu olmaları durumunda ortada kalmalarıdır. Bu insanların bazıları yataklık durumunda olmalarına rağmen ülkelerine dönmek için ambulans tahsis

edilmemekte, adeta sokağa atılmaktadır.

Sağlık başta olmak üzere pek çok alanda yaşanan dil sorununu aşmak için pratik çözümler bulunmalıdır. Bunların başında gerek bu insanlar için, gerekse bu insanlarla muhatap olan kamu görevlileri için pratik Türkçe-Arapça sözlüklerin, klavuz kitapların hazırlanması olabilir. Bu sözlükler özellikle güney mahallelerde çalışan Sağlık Ocaklarına, hastanelere, emniyet birimlerine dağıtılabılır.

Eğitim Sorunları

Yerleşen, iş bulan aileler çocuklarının eğitimi için arayış içine girmekte, mevcut devlet okullarına ya da kendi imkânlarıyla okula dönüştürdükleri yerlere çocuklarını göndermektedir. Devlet, okullarına gelen Suriyelilerin kayıt altına alınması için geçici kimlik numarası ile sisteme girmelerini istemekte fakat kaçak olanlar için bu mümkün olmamaktadır. Bu durumda okul idareleri zor durumda kalmakta, çocukların okula gelmeleri halinde oluşabilecek risklerden çekinmektedir. İdareler gerek çocukla gerekse aileleri ile iletişim kurmakta zorlanmaktadır. Kayıt altına alınmış ailelerin çocuklarının, hangi sınıftan devam edeceği yapılacak denklik sınavı ile İl Millî Eğitim Müdürlüğüne belirlenmesi gerekirken,

sağlıklı iletişim kurulamadığından ailelerin yapması gereken işler izah edilememektedir. Dil problemi yaşayan çocuğun okul başarısı da pek olmamaktadır. Bunlara rağmen çocuklar dil problemini çabuk aşmakta, akademik başarı için yeterli olmasa da kaynaşacak kadar dili öğrenmektedir.

Eğitim sorununu aşmak için Suriyelilerin bulunduğu bir diğer çözüm de; bulabildikleri mekânlarda okullar kurmak. Tespit ettiğimiz bu şekilde Narlıca Mahallesi'nde bir özel yurt okul haline getirilmiş. Çocuklar buralara servisle veya kendi imkânlarıyla gelmekte. Gördüğümüz kadarıyla burası yer olarak pek uygun değil. Çünkü yoğun olarak Suriyeliler daha güneydeki mahallelerde ikamet etmekte. Okulun kitap, kırtasiye malzemeleri İstanbul'daki Suriye Eğitim Derneği tarafından karşılanıyor. Öğrencilerden servis ve kitap parası alınmakta. (70+10 TL) Öğrendiğimiz kadarıyla 500'den fazla öğrencisi bulunmakta. Yine mahallelerde eğitim ile ilgili organizasyonlar (camilerde, benzer mekânlarda) yapılmakta. Buralarda kimlerin eğitimi verdiği, nasıl bir eğitim müfredatı uygulandığı bilinmemekle beraber İl Millî Eğitim Müdürlüğü kampta olduğu gibi buralardaki eğitimi organize etmelidir. Ayrıca bu organizasyonların suistimale açık tarafları da bulunmaktadır. Eğitim dâhil olmak üzere pek çok alanda uluslararası Suriye diasporasının yardım etme istekleri olmasına rağmen muhatap bulunamadığı da söylenmektedir.

Eğitim sorunlarıyla ilgili özellikle güney mahallelerinde misafirlere dönük okulların açılması gerekmektedir. Buralarda devletin okullarının sayısı yetersiz olduğu için bu konuda İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün adım atması gerekmektedir. Kampta olduğu gibi eğitim işlerini Müdürlüğü'nün organize etmesi, bunlara özel okul veya sınıf açması mümkün olabilir. Fakat Müdürlüğü'nün bu ailelerin çocuklarını devlet

okullarına göndermeleri halinde sisteme dâhil etme yönünde bir yaklaşımı bulunmaktadır. Okulsuz çocukların eğitimlerinin telafisi ilerde yapılamayacak duruma gelebilir. Devlet nezdinde çocukların eğitimi misafirlerin pek çok sorunu gibi önemsizmemekte, kalışlarının uzaması durumunda adaptasyon sorunlarının artacağı hesap edilmemektedir. Binlerce çocuğun eğitimsiz veya yetersiz eğitimle yetişmesi üzerinde durulması gereken husustur. Bu durumda devlet aklının devreye girmesi ve bir çözüm üretmesi gerekir. Bu durum kuşkusuz savaşın sürmesi ile alakalı görünmektedir. Kısa vadede çözüm de görünmediğine göre, çocukların eğitime başlanması ile bu kitlenin ülkeye adaptasyonunun sağlanması en akil yol olarak görünmektedir. Bu durumda çocukların derme çatma yerlerde eğitim almasından, okullarda eğitim almaları daha makul olabilir. Müfredat konusunda da özel bir çalışmanın yapılması, uzun süreç hesap edilerek hem Türkçe hem Arapça, çift dilli bir eğitim sistemi kurulmalıdır. Kamplarda ve devlet okullarında anasınıfından başlanmak üzere Türkçe eğitimi verilmesi önemlidir. Böylece ilerde ülkelerine dönmelerinde dahi iki halkın kaynaşması ve ortak hedefe yönelmesi yönünde adımlar atılmış olur.

Eğitim hususunda bahsettiklerimiz büyük oranda temel eğitimle (Ana okul, ilk, orta) ilgili. Lise ve yüksek okullarda eğitim konusunda da adımlar atılması gerekir kuşkusuz. Yapılması gereken diğer konu da Türkçe eğitimi olması gerekir. Pratiğe dönük kurslar mahallelerde organize edilebilir. Halk Eğitim Merkezleri bu eğitimi rahatlıkla organize edebilir. Ayrıca Arapça bilen ve Arap olan Türk vatandaşların ücretli öğretmen olarak buralarda görevlendirilmesi Türkçe eğitimi için faydalı olabilir. Bir diğer husus da; bölgemizdeki üniversitelerde Arapça eğitimi ile ilgili bölümlerin açılmasıdır.

Halkla İlişkiler ve Adaptasyon Sorunları

Suriyeliler geldikleri ülke yönetiminin baskıcı olması ve istihbarat örgütünün saldırgan korkularla yaşadıklarından olsa gerek çevreye karşı güven sorunları bulunmakta. Tedirginlikleri, çevreye şüpheyle bakmaları yaşantılarını etkilemekte, komşularıyla pek ilişki kurmak istememektedirler. Fakat hayat şartları içerisinde gözlemlediğimiz kadarıyla nadir de olsa evliliklere varan ilişkiler de kurulmuş durumda. Gelenler etnik kimliklerine göre yerleşmekte. Örneğin Kürtler Kürtlerin oturduğu bölgelere yerleşmekte. Kendi aralarında Kürt Arap çekişmesini de zaman zaman gözlemlemekteyiz. Bizim vatandaşlarımızın gelenleri genel olarak sahiplendiklerini, yardım ettiklerini, yol gösterdiklerini görüyoruz. Fakat halk arasında salgın hastalıkları getirdikleri gibi konular da konuşulmakta. Bu gibi vakaların önü alınmaz veya söylentiye giderecek açıklamalar yapılmazsa gelenlere halk arasında cephe almalar olabilir.

Suriyelilerin Adana'ya girmelerinden itibaren yardım dernekleri harekete geçmiş, acil ihtiyaçlar giderilmeye çalışılmıştır. İlk anda barınma, gıda, zaruri ev eşyası temini gibi insani yardımlarda bulunulmuş, kış yaklaşınca da battaniye, soba gibi yardımlar temin edilmeye çalışılmıştır. Kampta ve şehir içinde kalanların büyük bir çoğunluğu savaş sonrası ülkelerine dönmek istemektedirler. Fakat bu sürenin uzaması durumunda bu tablo değişebilir. Şu anda ülkemizde doğan binlerce bebek bulunmakta. Gelen nüfusun belirsiz bir süreye kadar misafir edileceği göz önüne alınarak gelenlerin rehabilitasyonu ve ülkeye adaptasyonu gibi konuların konuşulması ve adımlar atılması gerekmektedir. Çünkü süreç içerisinde bu kitlenin adapte olmaması ve içlerinden bazılarının suiistimallere girmesi

ADANA'DAKİ SURİYELİLER RAPORU

halinde toplumsal tepkiler görülebilecektir. Eğitim kısmında bu konuya kısmen değinmiş olsak da gelen nüfusun adaptasyon eğitimine alınmaları gereklidir. Bu konuda sadece devletin bir şeyler yapması beklenmemeli, vakıf, dernek gibi sivil toplum örgütlerinin de devreye girmesi gerekmektedir. Sadece maddi değil, manevi alanda da destek sağlanmalıdır. Gelen misafirleri dindaşlarımız ve aynı zamanda çok değil 90-100 yıl öncesinin ortak kaderle birbirine bağlanmış aynı milletin parçaları olarak düşündüğümüzde aramızdaki bağları muhkemleştirmek adına bu badireyi fırsata dönüştürme şansını iyi kullanmamız gerekmektedir. Geçen sürede aynı kaderi paylaşmış, aynı sevinçleri, kederi yaşamış bir olan milleti uyduruk bir tarih ve faşist düşüncelerle düşman edip araya mayınlı sınır koyan zihniyeti de yok etmek için bir fırsat olabilir bu savaş. Bu yüzden doğru yaklaşımlar, sağlıklı analizler yapılmalı bundan sonra da sağlıklı adımlar atılmalıdır. Devletin kamplarda yaptığı hizmetlerin yanı sıra kamp dışında kalan ve şehirlere yayılan Suriyelilere karşı da yapması gerekenler olduğunu özellikle hatırlatmak isteriz.

ÖNERİLER ve SONUÇ

Yukarda anlatılan problemler ve çözüm önerilerini kısaca toparlamak gerekirse;

1. Halen kış şartlarında çadırda, açıkta kalanlar için acil barınma, gıda yardımlarına ihtiyaç bulunmaktadır.
2. Barınma sorununu çözmüş, ev kiralayanlar için her türlü ev eşyasına acil ihtiyaç bulunmaktadır.
3. Acil ihtiyaçlar için belediyeler ve devlet kurumlarının da devrede olduğu kampanyalar düzenlenmelidir.
4. Kış şartları nedeniyle soba, battaniye, yakacak yardımları gerekmektedir.
5. Kaçak durumda olan Suriyelilerin kayıt altına alınmaları sağlık, eğitim sorunlarını çözeceği gibi Sosyal Yardım Vakıflarından yakacak vs yardım almalarını da sağlayacaktır.
6. Kayıt altına alınma sınırından işi sıkı tutmayla başlanmalıdır.
7. Emniyet Yabancılar Şubesi kayıt altına almada kolaylık sağlamalı, Suriyelilerin kayıt altına alınması için yardım dernekleriyle ve muhtarlarla işbirliği yapmalıdır.
8. Kayıt altına alınmama iş sorununu da gündeme getirmekte, düşük ücretle çalıştırılan Suriyeliler için önlem alınmalıdır.
9. İstihdam ve ticari işbirlikleri için ilgili bakanlık ve meslek kuruluşlarının çalışma yapması faydalı olacaktır.
10. Sağlık alanında gelenlerin dil bilmemeleri

ciddi sorunlara yol açmakta, özel polikliniklere ihtiyaç bulunmakta veya tercüman istihdamı sağlık kurumlarında sağlanmalıdır.

11. Sağlık Ocakları ve hastanelerde gelen hastanın resmi kayıt altında olup olmamasına bakılmadan tedavisi yapılmalıdır. Hiçbir şekilde hasta geri çevrilmemeli, bu şekilde davranan personel uyarılmalıdır.
12. Eğitim konusunda İl Milli Eğitim Müdürlüğü kampta olduğu gibi Suriyelilerin kendi imkânlarıyla açtıkları yerleri de koordine etmeli, çocukların devlet okullarında eğitim alması için tedbirler alınmalıdır.
13. Adana'da Suriyelilere artık insani yardım aşamasından adaptasyon aşamasına geçilmesi gerekmektedir. Gelenlerin misafirlik süresinin belirsizliği, bu kesimin ülke şartlarına adaptasyonu ile ilgili çalışmalara acilen başlanması gerekir. Eğitim alanında yapılacak adaptasyon çalışmaları başlangıç için önemlidir.
14. Adaptasyon çalışmalarında Milli Eğitime bağlı Halk Eğitim Merkezlerinin devreye girmesi gerekir.
15. Sivil Toplum Örgütlerinin bu insanlara sadece insani yardım alanında değil, adaptasyon eğitimi vermeleri açısından da sorumluluklar düşmektedir.
16. Kamp içinde işleyişte sorun gözükme de; bir kasaba nüfusundaki kitleyi savaşın uzaması durumunda tüketici olmaktan çıkarıp, üretici olmalarını teşvik edecek faaliyetlere çekmek gerekir. Tecrit edilmiş vaziyette yaşayış ilerde sorunlara sebebiyet verebilir.
17. Türkiye'ye gelen Suriyelilerin belirsiz durumları ileriki dönemlerde belki de entegrasyon aşamasına geçilmesine de sebep olabilir. Bu konuda geçmiş yıllarda Bulgaristan'dan ülkemize gönderilen Türk soydaşlarımıza verilen imkanlara benzer imkanların verilmesi de gündeme gelebilir.

ADANA'DA ZOR ŞARTLARDA YAŞAYAN SURİYELİLER

ADANA HASTANELERİNDE TEDAVİ GÖREN SURİYELİLER

ADANA'DAKİ SURİYELİLER RAPORU

İNSAN HAKLARI VE MAZLUMLAR İÇİN DAYANIŞMA DERNEĞİ ADANA ŞUBESİ

Karasoku Mah. Kızılay Caddesi Kızılay İş Merkezi No:23 Kat:4 (Büyük Postane Karşısı) Seyhan/ADANA Tel: 0322 351 42 42

mail: mazlumderadana@outlook.com | www.adana.mazlumder.org